

➔ **Zwycięstwo było...**
... o rzut kamieniem

16

Ban na banana
Smak cenzury

12

6 FOKUS

ECHA POLSKIE

12 Skandal w muzeum. Nie bez Kozyry

14 Reparacje wojenne. Polacy udają Greków

WYDARZENIA

16 Pełzająca rewolucja.

Dwuwładza w Wenezueli

20 Sto dni Meksyku. Nowy prezydent,
stary establishment

Ukryte atuty
Nie pokazuj, miła,
nie pokazuj!

25

O TYM MÓWI ŚWIAT

22 Żyć, nie umierać?

Niemiecki spór o eutanazję

PROFILE

24 O nich się mówi: Doan Thi Huong,
Abu Bakr al-Bagdadi,
Yisroel Goldstein, Halima Aden

LUDZIE

26 Diane Shima Rwigara.

Zbuntowana Rwandyjka

30 Jordan Bardella.

Napoleon paryskich blokowisk

34 Pedro Sánchez.

Premier Hiszpanii bez większości

36 Rama X.

Dłaczego zwlekał z koronacją

REPORTAŻ

38 Sonora i Gomora.

Najgorsza pustynia

42 Jadowity jadeit.

Paliwo wojny i korupcji

26 ➔ **Rwanda,**
co nie chciała
Paula

22 ➔ **Wy się**
kłóćcie
Nam chodzi
o życie

38

➔ **Śmierć bez granic**
Tu ci kaktus wyrośnie

Następne
NOWE FORUM
w piątek 24 maja 2019

**Bandytów
złapali?**
Przyjdą nowi!

48

- 48 Gangi Salvadoru.**
70 tysięcy morderców
- 52 Postrach Karaibów.**
Wulkan wiecznie żywy

Soufrière Hills
Czy to lawa, czy sen?

52

FOTOSTORY

- 56 Lud ma głos.**
Tak się robi
referendum!

OBYCZAJE

- 58 650 gniewnych ludzi.**
Upiory Westminsteru

**Walka
o demokrację**
I dobrą rozrywkę

58

Żółty Blackpink
Ddu-du you know?

62

- 62 Język popu.**
Nie tylko angielski
- 64 Uzbek Rozpruwacz.**
Bo to złe kobiety były?

ROZMOWA

- 68 Juliette Binoche.**
#MeToo po francusku

KOMPAS

- 72 Bergen**
– stolica fiordów.
Czasem słońce,
częściej deszcz

HISTORIA

- 76 Zawód: kolaborantka.**
Farbowana Dostojewska

80 MIKROFORUM

72

Od gór aż do morza
Podróż do kresów Hanzy

76

Klasztor szpiegów
W sowieckim Wiedniu

O tych krajach piszemy:

AUSTRIA (s. 76) BIRMA (s. 42) FRANCJA (s. 30, 68) GRECJA (s. 14) HISPANIA (s. 34) KOREA PŁD. (s. 62)
MEKSYK (s. 20, 38) NIEMCY (s. 14, 22, 36, 76) NORWEGIA (s. 72) POLSKA (s. 12, 14) ROSJA (s. 64, 76)
RWANDA (s. 26) SALWADOR (s. 48) TAJLANDIA (s. 36) UKRAINA (s. 64) USA (s. 38, 62, 76)
UZBEKISTAN (s. 64) WENEZUELA (s. 16) WIELKA BRYTANIA (s. 52, 58)

Zdjęcie na okładce: © AFP/EAST NEWS

Kup książkę

Nowość

Hotel 4*

5 dni, 4998 zł

Wiedeń Lato z Operą

„Czarodziejski Flet” i „Opowieści Hoffmanna”

Wylot: 01/08 2019

Program wycieczki: Dz 1. Wylot z Warszawy do Wiednia. Wycieczka po mieście. Dz 2. Zwiedzanie centrum Wiednia. Czas wolny. opera Opowieści Hoffmanna na dziedzińcu Klosterburga. Dz 3. Burgenland. Dom Haydna i Czarodziejski flet nad Jeziorem Nezyderskim. Dz 4. Zwiedzanie miasta i wizyta w Schönbrunn. Kolacja w Grinzing. Dz 5. Czas do własnej dyspozycji. Wylot z Wiednia.

10 dni od 4998 zł

Norweskie fiordy i stolicy Skandynawii – Sztokholm, Oslo i Kopenhaga

2 posiłki
dziennie

Wyjazd: Warszawa, Łódź, Poznań i Szczecin 04/08 i 08/09 2019

Dotychczas do naszej wyprawy autokarowej po najpiękniejszych miejscach w Skandynawii. Na trasie wycieczki: służą w Berg (część Kanatu Göta, łączącego Göteborg nad Morzem Północnym z Morzem Bałtyckim), Sztokholm, szwedzki region Dalarna i Mora, norweskie fiordy z wysokimi szczytami, głębokimi dolinami i wijącymi się błękitno-zielonymi zatokami, serpentyny na Drodze Trolli, rejs po fiordach z widokami zapierającymi dech w piersiach, zabytkowa dzielnica Bryggen w Bergen oraz zwiedzanie Oslo i Kopenhagi.

Nowość

9 dni, 7598 zł

Kirgistan Naturalnie!

Wylot: 03/09 2019

Wybierz się z Albatrosem na fantastyczną wyprawę do Kirgistanu. **Program wycieczki:** Dz 1. Wylot z Warszawy do Biszkek. Dz 2. Przylot do Biszkek. Zwiedzanie miasta. Dz 3. Biszkek – Czotponata. Jezioro Issyk-Kul. Dz 4. Czotponata – Karakol. Wędrówka doliną Grigoriewską i gorące źródła. Dz 5. Karakol. Łatwa wędrówka górską (góry May Saz) i muzeum Przewalskiego Jeti Oghuz - Tamga. Dz 6. Tamga – jezioro Son-Kul. Odwiedziny u pasterzy oraz nocleg w jurcie. Dz 7. Jezioro Son-Kul - rezerwat przyrody. Wycieczka po okolicy oraz nocleg w jurcie. Dz 8. Son-Kul – Biszkek. Pożegnalna kolacja. Dz 9. Wylot z Biszkek do Warszawy.

8 dni, 6998 zł

Safari w RPA

Wyloty: 09/07, 16/10, 28/10 i 11/11 2019

Lato 2019

Program wycieczki: Dz 1. Wylot z Warszawy. Dz 2. Przylot do Johannesburga. Przejazd do Pretorii i krótkie zwiedzanie stolicy RPA. Przyjazd do Zebra Country Lodge. Odpoczynek i spacer w otoczeniu pięknej przyrody. Dz 3. Wycieczka do kopalni diamentów w Cullinan, gdzie wydobyto największy diament na świecie. Dz 4. Przejazd malowniczą trasą Panorama Route i Blyde River Canyon. Dz 5. Safari w Parku Narodowym Krugera. Dz 6. Safari w Parku Narodowym Krugera. Dz 7. Park Krugera – Johannesburg. Podróż powrotna. Dz 8. Przylot do Warszawy.

MOZAMBIK

Drugi cios

Mozambik nawiedziły dwa potężne cyklony w odstępie sześciu tygodni. Ostatni z nich, cyklon tropikalny Kenneth, był najsilniejszym tego rodzaju zjawiskiem w Afryce w udokumentowanej historii. Prędkość wiatru sięgała 220 km/h, ewakuowano trzydzieści tysięcy mieszkańców. Kataklizm wywołał ogromne powodzie. Na domiar złego Mozambik wciąż odbudowuje się po pierwszym cyklonie i zmaga z epidemią cholery. Do wielu mieszkańców, którzy ucierpieli w wyniku ostatniej katastrofy, nie udało się dotrzeć z pomocą humanitarną.

STREFA GAZY

O włos od inwazji

Hamas i władze Izraela zgodziły się na zawieszenie broni po najkrwawszej od czasu wojny w 2014 roku eskalacji konfliktu w strefie Gazy. W ciągu dwóch dni zginęło po obu stronach prawie trzydzieści osób, Palestyńczycy wystrzelili około siedmiuset pocisków, wojska izraelskie zmobilizowały dywizje pancerne. Rzecznik Hamasu stwierdził, że porozumienie zawarto dzięki mediacji Egiptu (przy udziale przedstawicieli ONZ i Kataru), a Tel Awiw zgodził się złagodzić blokadę Gazy. Hamas przerwał ostrzał rakietowy terytoriów Izraela, a wojska izraelskie wstrzymały operacje przeciw Palestyńczykom. Życie wraca do normy. Według dziennika „Jediot Aharonot” Hamas zdecydował się na weekendowy atak m.in. ze względu na... zbliżający się konkurs piosenki Eurowizji, którego władze Izraela nie chciały odwoływać.

INDONEZJA

Pokój i post

Kobiety na zdjęciu modlą się w meczecie Istiqlal w stolicy Indonezji, Dżakarcie. Na całym świecie świątynie wypełniły się pobożnymi muzułmanami świętującymi początek ramadanu. To dziewiąty, święty miesiąc islamskiego kalendarza. Według tradycji w tym właśnie miesiącu archanioł Dżibril (Gabriel) objawił się Mahometowi, by mu przekazać pierwsze wersy Koranu. Podczas ramadanu od świtu do zmierzchu muzułmaninowi nie wolno spożywać żadnych pokarmów ani napojów, palić tytoniu ani uprawiać seksu. W tym czasie wierni zwykle spożywają dwa posiłki – iftar po zachodzie słońca oraz suhur przed świtem. Obowiązuje szczególna wstrzemięźliwość – nie tylko wobec doznań cielesnych, lecz także wewnętrznych złych skłonności do fałszu, obłudy, obmowy, kłamstw. Należy też powstrzymać się od wszelkich konfliktów i walk.

BANAN A SPRAWA POLSKA

Dyrektor Muzeum Narodowego usunął „nieobyčajne” dzieła. Po protestach prace wróciły, ale pytanie, czy władza może zarządzać sztuką, pozostaje aktualne.

Bomba wybuchła, gdy w sieciach społecznościowych pojawiła się informacja, że minister kultury Piotr Gliński kazał zdjąć z ekspozycji w Muzeum Narodowym w Warszawie dwie „skandalizujące” prace. Chodziło o prace Natalii LL (Lach-Lachowicz) „Sztuka konsumpcyjna” (1972) i Katarzyny Kozyry „Pojawienie się Lou Salome” (2005). Wśród liberalnej publiczności zawrzało, a ministerstwo szybko wydało oświadczenie, że z ocenzurowaniem galerii nie ma nic wspólnego.

Wolna erekcja

Dyrektor muzeum, który – według resortu – odpowiada za ekspozycję, najpierw stwierdził, że „to jest Muzeum Narodowe i pewna tematyka z zakresu gender nie powinna być explicite pokazywana”, by potem wycofać się z tej deklaracji i po fali społecznych protestów przywrócić dzieła na wystawę. To jednak nie powstrzymało publicznego oburzenia. Pod muzeum zebrały się setki demonstrantów, by wspólnie zająć banany na znak protestu przeciw cenzurowaniu sztuki.

Nie pierwszy raz z pozoru niewinny owoc wywołuje potężne emocje, stając się nieobyčajnym symbolem skłaniającym cenzorów do ingerencji. Banany to nie jedyne owoce obecne w sztuce, ale właśnie im zdarza się wywołać największe skandale. Prawicowy rząd w Polsce za oburzającą uznał pracę Natalii LL, składającą się z wideo i zdjęć przedstawiających modelkę ssącą banana. Natalia LL nie jest od-

osobniona. Od ponad stulecia artystów podnieca, a nawet niepokoi ten owoc o sugestywnym kształcie. Dlaczego jednak ofiarą cenzury padła praca autorstwa kobiety, skoro mężczyznom podobne wybryki uchodziły na sucho?

**Banany są zmysłowe,
ale szybko się psują.
Bez ingerencji cenzury**

Nie ma oczywiście nic seksualnego w sposobie, w jaki Paul Gauguin namalował ogromną kiść bananów na obrazie „Posiłek” (1891). Dopiero co przybył na Tahiti i wydawał się oniemiały ze zdumienia na widok owocu, który był jeszcze szerzej nieznany Europejczykom. Rdzawozielone banany piętrzą się na stole, przy którym siedzą trzech chłopcy w oczekiwaniu na posiłek. Biorąc pod uwagę pyszałkowatość Gauguina i jego upodobanie do malowania nagich kobiet z Tahiti, w owocach można dostrzec twórczą aluzję do erekcji. Artysta snuje fantazje o balu artystyczno-erotycznym, jaki sobie obiecuje, podobnie jak młodzieńcy przygotowujący się do uczt.

Gdy w 1913 roku Giorgio de Chirico namalował kiść bananów na płótnie „Niepewność poety”, owoce te najwyraźniej były już dostępne w Europie. Jednak zamiast symbolu męskiej potencji przedstawionego przez Gauguina mamy tu owoce leżące na ziemi

i przedstawiające smutny widok. Zestawione z okaleczoną rzeźbą (aktem na ponurym placyku), wydają się pozbawione siły. Jest coś, co sprawia, że czujemy się niekomfortowo w kontraście żółci i czerni na zaprojektowanej przez Andy’ego Warhola okładce debiutanckiej płyty zespołu Velvet Underground & Nico z 1967 roku. Ten żółto-czarny banan to naklejka. Instrukcja objaśnia, że należy go „powoli obrać, by zobaczyć, co jest w środku”. A wtedy oczom ukazuje się różowy miąższ.

Banan Warhola stał się symbolem buntu w komunistycznej Europie, gdzie czescy dysydenci, m.in. Václav Havel, byli wielbicielami Velvet Underground. Podobne polityczne wygłupy stanowią zapewne inspirację filmu Natalii LL. „Sztuka konsumpcyjna” w kpiący sposób zrównuje zachodni kapitalizm z seksualnym zaspokojeniem. Dzieło z okresu zimnej wojny pada teraz ofiarą cenzury ze strony nowej prawicy.

Owoce feminizmu

Nie jest to zresztą jedyny banan, jaki pojawił się w feministycznej sztuce. Guerilla Girls nawiązują do tych owoców w proteście przeciw męskiej dominacji w świecie sztuki. Sarah Lucas patrzy groźnie, jedząc banana na jednym z autoportretów z 1990 roku. Jej przyjaciel, nieżyjący już artysta Angus Fairhurst, udawał goryla i rzeźbił podobizny tych małp. Jest także autorem rzeźby wyobrażającej ogromnego czarnego banana. Banany są zmysłowe, ale szybko się psują. Nic dziwnego, że ten owoc seksu, śmierci i wolności wciąż ma siłę, by nas poruszać.

NA PODST. THE GUARDIAN